

7.12.2021

Ympäristöministeriön kirjaamo
PL 35
00023 Valtioneuvosto
kirjaamo.ym@gov.fi

Lausuntopyyntö 27.9.2021 VN/279/2018

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi kaavoitus- ja rakentamislainsäädännön muuttamisesta

Fingrid Oyj kiittää lausuntopyynnöstä.

1 Yleistä

Fingrid Oyj on valtakunnallinen kantaverkkoyhtiö, joka vastaa Suomen sähköjärjestelmän toimivuudesta sähkömarkkinalain perusteella sille myönnetyn sähköverkkoluvan ehtojen mukaisesti. Yhtiön on hoidettava sähkömarkkinalain edellyttämät velvoitteet pitkäjänteisesti siten, että kantaverkko on käyttövarma ja siirtokyvyltään riittävä.

Fingrid kehittää sähkömarkkinalain mukaisesti kantaverkkoa siten, että edellytykset tehokkaasti toimiville kansallisille ja alueellisille sähkömarkkinoille sekä Euroopan unionin sähkön sisämarkkinoille voidaan turvata. Lisäksi Fingridin tavoitteena on kehittää kantaverkkoa siten, että verkon siirtokapasiteetti on riittävä varmistamaan edellytykset Fingridin vastuualueen säilyttämiseen yhtenäisenä sähkökaupan tarjousalueena.

Käynnissä olevassa energiamurroksessa sähkön tuotanto muuttuu nopealla vauhdilla ilmastoneutraaliksi ja samalla kasvaa sähköistyvän teollisuuden tarpeisiin. Suomessa kehitys on johtamassa siihen, että yhä suurempi osa sähkön tuotannosta sijoittuu pohjoisempaan Suomeen ja erityisesti Länsirannikon pohjoisosiin. Samalla pääosin Etelä-Suomessa sijaitsevaa fossiilisiin polttoaineisiin perustuvaa sähköntuotantoa suljetaan. Maamme sähkönkulutus on painottunut eteläiseen Suomeen, noin 60 % sähköstä kulutetaan Tampereen eteläpuolisella alueella. Tämän kehityksen seurauksena kantaverkon sähkönsiirtotarpeet pohjoisesta etelään ja lännestä itään tulevat kasvamaan ja kantaverkkoon tarvitaan merkittävästi lisää investointeja. Vastauksena näihin tarpeisiin Fingrid on rakentamassa ja varautuu kantaverkon kehittämissuunnitelmissa vahvistamaan kantaverkkoa hyvin merkittävästi uusilla johdoilla ja muilla teknisillä ratkaisuilla.

2 Nykytila

Nykyisin Fingrid toimittaa maakuntakaavoitusprosessissa maakuntaliitoille tiedot kantaverkosta, ja sen kehittämistarpeista ja maakuntaliitot merkitsevät nykyiset voimajohdot ja voimajohtovaraukset oikeusvaikutteisina merkintöinä maakuntakaavoihin. Oikeusvaikutteisuus tarkoittaa, että viranomaisten on maankäyttöä suunnitellessaan otettava maakuntakaavamerkintä huomioon ja katsottava, ettei toimenpiteillä vaikeuteta kaavamerkintä hankkeen toteuttamista. Maakuntakaava on tällöin ohjeena laadittaessa kuntakaavoja ja se varmistaa, että nykyiset ja tulevat voimajohdot otetaan huomioon kaikessa maankäyttö- ja yhdyskuntasuunnittelussa.

Fingrid Oyj

Katuosoite
Läkkisepäntie 21
00620 Helsinki

Postiosoite
PL 530
00101 Helsinki

Puhelin
030 395 5000

Faksi
030 395 5196

Y-tunnus 1072894-3, ALV rek.
etunimi.sukunimi@fingrid.fi
www.fingrid.fi

7.12.2021

Vaikka voimajohdot toteutetaan lunastuslain perusteella, maankäytön suunnittelujärjestelmällä on ollut keskeinen rooli voimajohtohankkeiden toteuttamisessa. Maakuntakaavavaroituksilla varmistetaan kantaverkon kehittämismahdollisuudet ja teknistaloudellisesti toteutuskelpoiset voimajohtoreitit. Lisäksi maakuntakaavavarausten avulla vähennetään uusiin voimajohtoreitteihin liittyviä maankäyttöllisiä ristiriitatilanteita ja yhteensovitetaan voimajohtoja ympäröivän maankäytön kanssa. Tämä lisää tietoisuutta tulevista voimajohtohankkeista, parantaa niiden hyväksyttävyyttä ja sujuvoittaa voimajohtojen luvitusprosessia.

Maakuntakaavoitus on myös tuonut tietoa kantaverkkoyhtiölle maakunnan alueellisen energiahuollon kehitysnäkymistä, erityisesti tuulivoiman kehittämistavoitteista maakunnassa ja sitä varten tehdyistä aluevarauksista. Fingrid ja maakuntaliitot ovat tehneet kiinteää yhteistyötä uusien voimajohtovarausten ja tuulivoimamaakuntakaavojen laatimisessa.

3 Luonnosta hallituksen esitykseksi kaavoitus- ja rakentamislainsäädäntöä koskevat kommentit

Fingrid Oyj:n näkemyksen mukaan nykyinen maankäyttö- ja rakennuslaki on edelleen varsin toimiva, eivätkä luonnoksessa esitetyt muutokset johda merkittävään positiiviseen kehitykseen, vaan päinvastoin ne toisivat mukanaan haasteita, joista alla tarkemmin.

3.1 Maakuntakaavamerkinnot ja niiden oikeusvaikutteisuus

Fingrid Oyj näkee kannatettavana, että luonnoksessa on esitetty kantaverkon voimajohdot osana maakuntakaavojen oikeusvaikutteisia merkintöjä ja kantaverkon voimajohdot on mainittu myös valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden yhteydessä.

Luonnoksen mukaan maakuntakaava muodostuisi kokonaisuudesta, joka olisi osin oikeusvaikutteinen ja osin oikeusvaikuteton. Koska maakuntakaava lähtökohtaisesti muodostaa maakunnan maankäyttöä yleispiirteisesti ohjaavan kokonaisuuden, jossa sovitetaan yhteen erisuuntaisia maankäyttöllisiä intressejä, on intressien yhteensovittaminen jatkossa hankalampaa, jos eri merkintöjen oikeusvaikutteisuudessa on eroja. Tämä korostuu ylikunnallisten ja ylimaakunnallisten hankkeiden, kuten kantaverkon voimajohtojen yhteydessä.

Eryteisesti tuulivoima-alueiden merkintä maakuntakaavoissa on kantaverkkoyhtiön näkökulmasta haasteellinen. Jos alueiden merkinnästä luovutaan kokonaan, se heikentää kantaverkkoyhtiön näkymää maakunnalliseen tuulivoiman kehitystavoitteista ja vaikeuttaa yhteistyötä maakuntaliittojen kanssa.

3.2 Rakentamisen luvanvaraisuus ja lupamenettely

Esityksen mukaan rakennusluvasta ja toimenpideluvasta luovuttaisiin ja kahden eri lupamuodon sijaan säädettäisiin vain yhdestä lupamuodosta, rakentamisluvasta. Merkittävin muutos koskee kuitenkin luvanvaraisuuden rajausta.

Lakiehdotuksen rakentamislupaa koskevan 208 §:n 1 momentissa säädettäisiin, minkä tyyppisten uusien rakennuskohteiden rakentaminen edellyttäisi aina rakentamislupaa kaikissa kunnissa. Lakiehdotuksen mukaan esimerkiksi kooltaan alle 30 neliometriä tai

7.12.2021

alle 120 kuutiometriä oleva rakennus, joka ei ole asuinrakennus, ei edellyttäisi rakentamislupaa.

Kantaverkon voimajohdoille on lunastamalla perustettu käyttöoikeuden supistus, joka mm. rajoittaa rakentamista ja muuta toimintaa voimajohtoalueella. Nykyisellään kunta tai rakennushankkeesta vastaava pyytää Fingridiltä maankäyttö- ja rakennuslain mukaisiin lupiin lausuntoa, jos rakennuskohteen kiinteistöllä tai sen välittömässä läheisyydessä on kantaverkon voimajohto. Fingrid näkee jatkossa ongelmallisena, miten vastaava lausuntoprosessi toteutetaan niiden rakennusten tai rakennelmien osalta, jotka eivät esityksen mukaan edellyttäisi rakentamislupaa. Rakennushankkeiden valvontaan syntyisi merkittävä puute, jos lausuntopyyntövelvoite jäisi pelkästään rakennushankkeen toteuttajan vastuulle. Johtoalueelle tehty luvaton rakennus tai rakennelma aiheuttaa merkittävän sähköturvallisuus- ja käyttövarmuusriskin, ja tämän vuoksi ne joudutaan aina poistamaan. Lainsäädännöllisesti tulisikin varmistaa, että rakennuksen tai rakennelman suunnittelun yhteydessä tehdään riittävä selvitys rakennuspaikan soveltuvuudesta ja sen mahdollisista käyttöoikeusrajoitteista.

3.3 Siirtymäsäännökset

Siirtymäsäännöksen perusteella voimassa olevat, kattavasti oikeusvaikutteiset maakuntakaavat, muuttuisivat viiden vuoden siirtymäajan jälkeen vain osittain oikeusvaikutteisiksi. Tämä merkitsee käytännössä sitä, että maakuntakaavojen oikeusvaikutukset muuttuvat siirtymäajan päättymisen jälkeen toisenlaisiksi kuin kaavoja hyväksyttäessä on mahdollisesti tarkoitettu ja tavoiteltu. Tämä on omiaan aiheuttamaan epäselvyyttä kaavan ohjausvaikutuksen tulkintaan.

Siirtymäsäännöksen seurauksena kaikki maakuntakaavat jouduttaisiin uusimaan maakuntakaavoitusprosessin keston suhteutettuna hyvin nopeassa aikataulussa. Koska uuden kaavoitus- ja rakentamislainsäädännön soveltamiseen liittyy selvästi tulkintakysymyksiä ja merkittäviä epävarmuuksia, eikä laintulkintaa tukevia ennakkotapauksia olisi vielä olemassa, muodostuisi uusien maakuntakaavojen laatiminen ja hyväksyntä hyvin haastavaksi ja pitkäkestoiseksi prosessiksi. On myös huomattava, että kaikkien maakuntakaavojen samanaikainen uusimisprosessi kuormittaisi merkittävästi maakuntaliittojen, kaavan laatimisprosessiin osallistuvien viranomaisten ja sidosryhmien sekä alan palveluntuottajien rajallisia resursseja.

Ystävällisin terveisin

Fingrid Oyj
Kantaverkkopalvelut ja suunnittelu

Jussi Jyrinsalo
Johtaja

